

Mesinduse olukorrast Eesti riigis. Eesti riiklikust mesindusprogrammist 2013-2016.

Koeru

20.07.2013

Illar Lemetti

Millest räägime?

- Mesinduse olukorrast
- Uuest mesindusprogrammist
- MAK 2007-2013
- MAK 2014-2020
- Otsetoetustest uuel rahastamisperioodil

MESINDUSE OLUKORRAST

Eesti mesindussektori struktuur 2012

- Uuringu tellija: Põllumajandusministeerium
- Uuringu läbiviija: Eesti Konjunkturiinstituut
- Ülevaade koostati küsitlustulemuste ja statistiliste andmete põhjal

Uuringu kokkuvõte

- Mesilasi pidavate põllumajanduslike ja kodumajapidamiste arv oli 2012. aastal kokku 5934 (2115 + 3819)
- Kutselisi mesinikke (üle 150 pere) oli 17
- Mesilasperesid oli 38200 (22000 + 16200), aasta lõpus arvestuslikult siiski ca 50000
- Kohustuslikus mesilasperede registris oli 01.05.2012 seisuga arvel 1135 mesinikku 14900 mesilasperega

Uuringu kokkuvõte

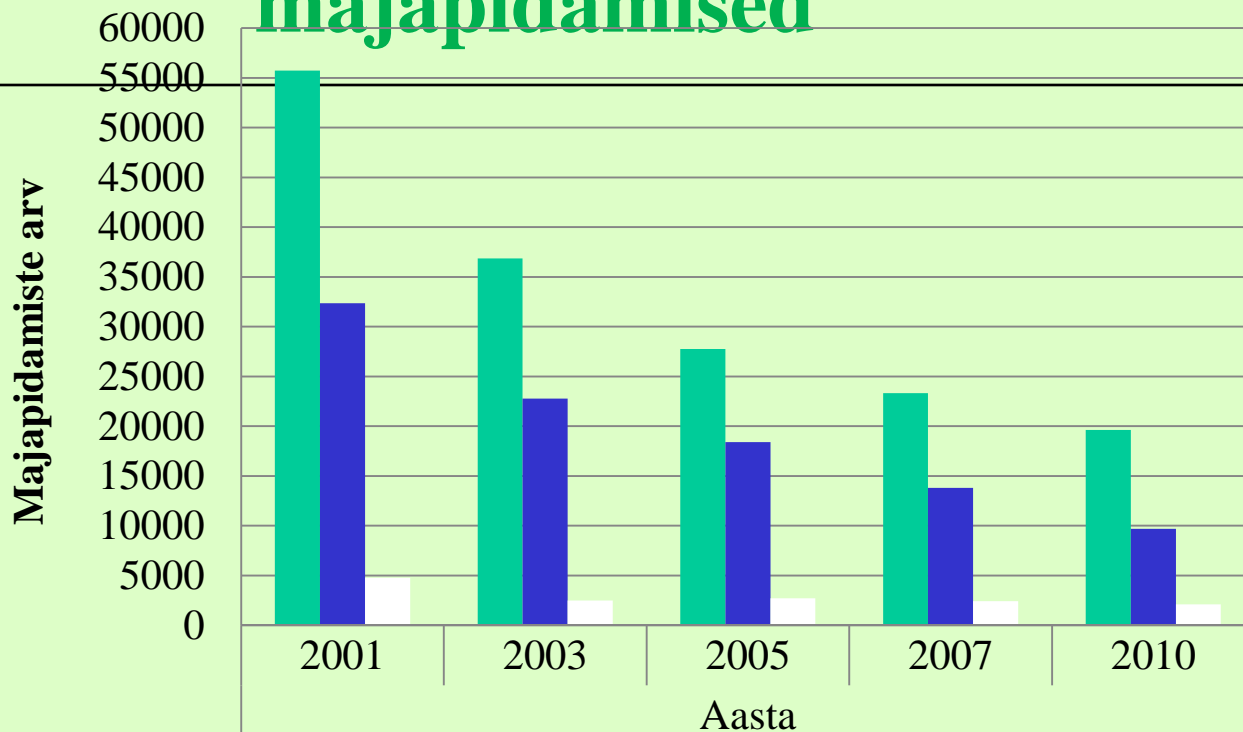
- Üle 150 perega kutselistel mesinikel oli SA andmetel 2012. aastal 3200 mesilasperet, EKI hinnangul 3800 (keskmiselt 224 peret)
- Keskmise meetoodang pere kohta oli 27,8 kg
- Otse tarbijale müüsid mesinikud veidi üle kolmveerandi meest

Uuringu kokkuvõte

- Uuringule vastanud mesinikud müüsid mett tarbijatele keskmiselt hinnaga 6.06 eurot/kg (ilma käibemaksuta), kaubandusele 5.98, pakendajale 3.59 ja ekspordiks 4.33 eurot/kg
- Statistikaameti leibkonnauuringu kohaselt tarbiti 2011. aastal Eestis 1,2 kg mett leibkonnaliikme kohta, millest 0,78 kg osteti ja 0,45 kg saadi tasuta või toodeti ise.

Mesilasperedega põllumajanduslikud majapidamised

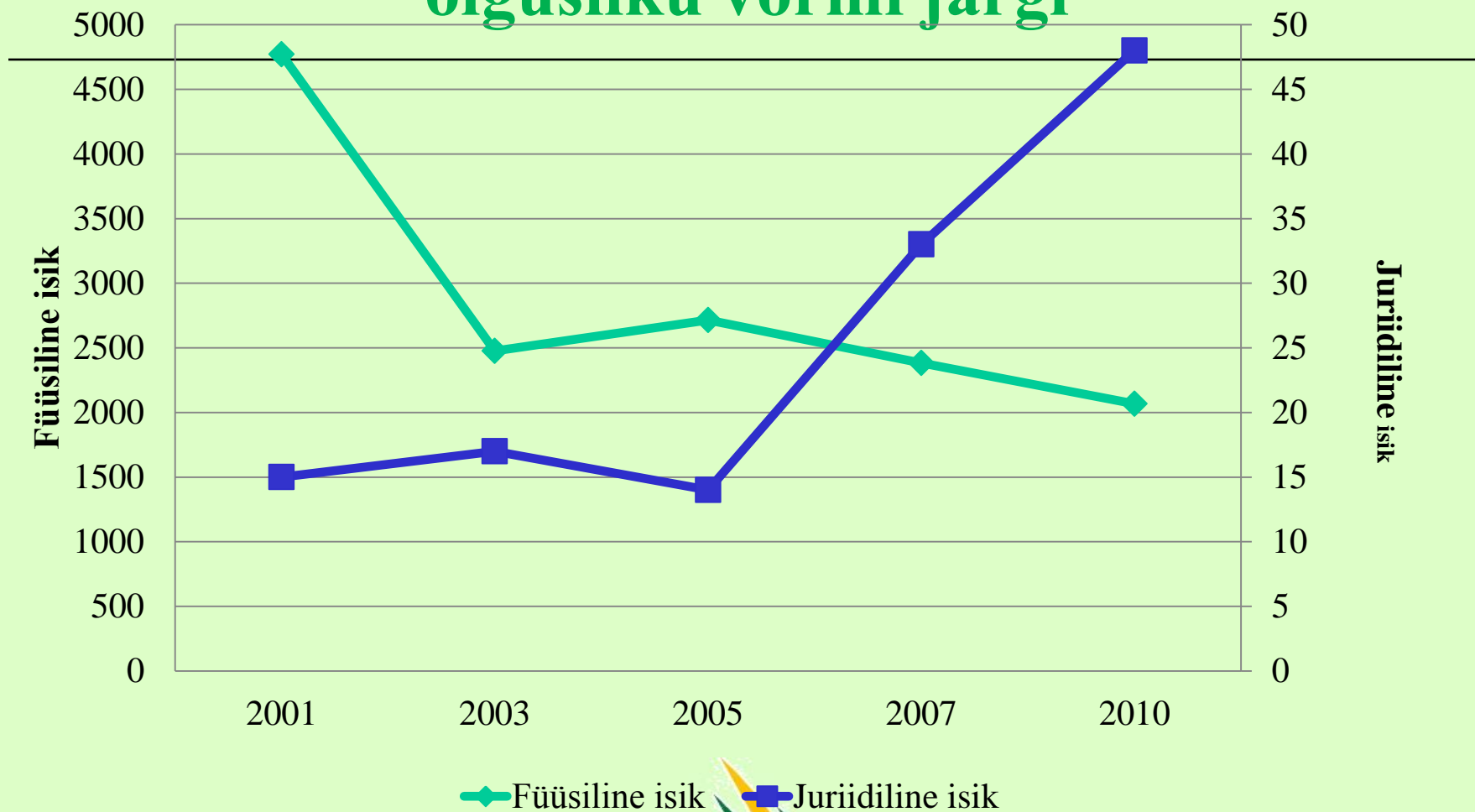

	2001	2003	2005	2007	2010
■ Majapidamised kokku	55748	36859	27747	23336	19613
■ Loomadega majapidamised	32362	22776	18417	13793	9679
■ Mesilasperedega majapidamised	4787	2494	2730	2416	2115

Mesilasperedega majapidamiste jaotumine õigusliku vormi järgi

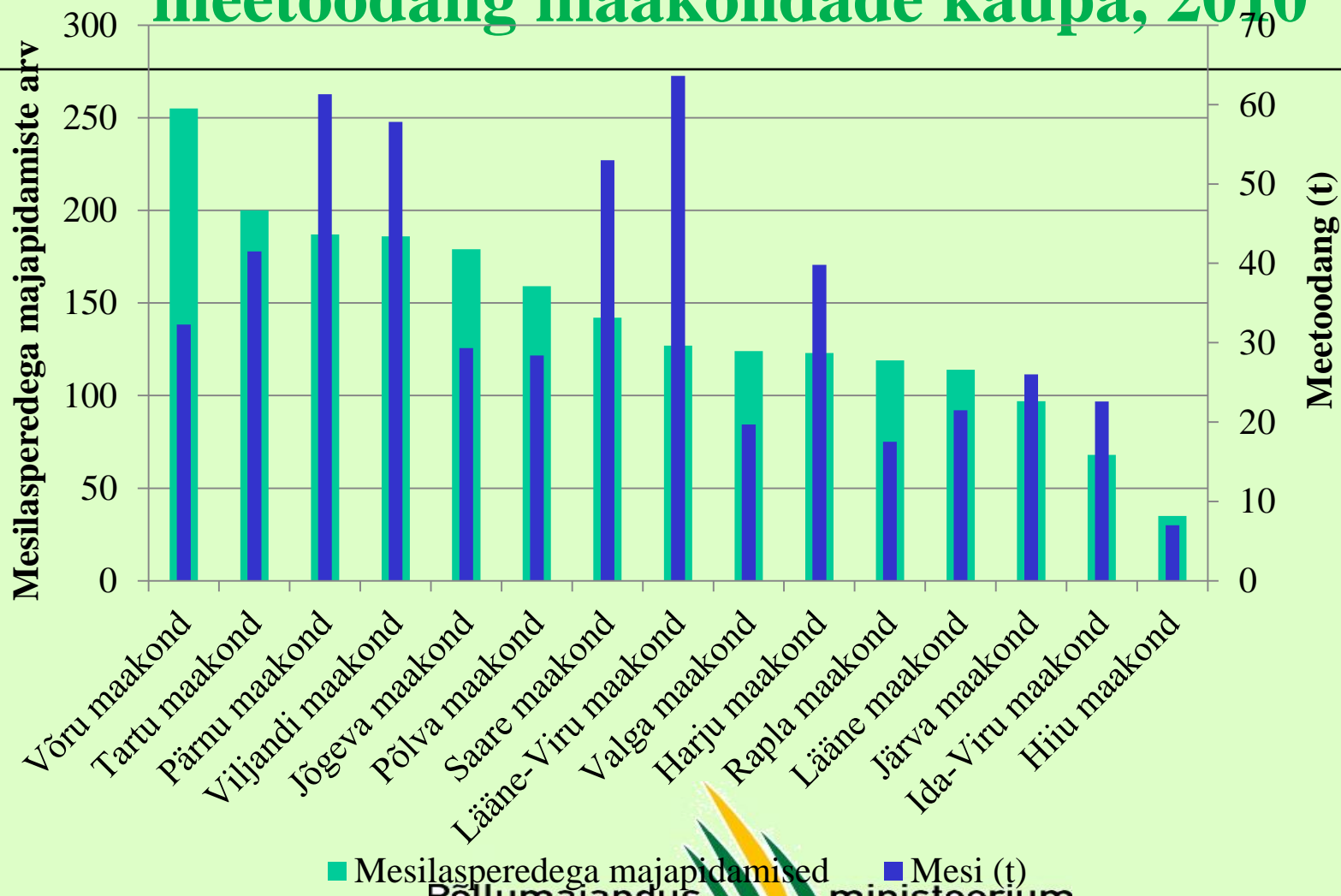
Allikas: Statistikaamet

Rõllumajandus

ministeerium

Mesilasperedega majapidamiste arv ja meetoodang maakondade kaupa, 2010

■ Mesilasperedega majapidamised
 ■ Mesi (t)

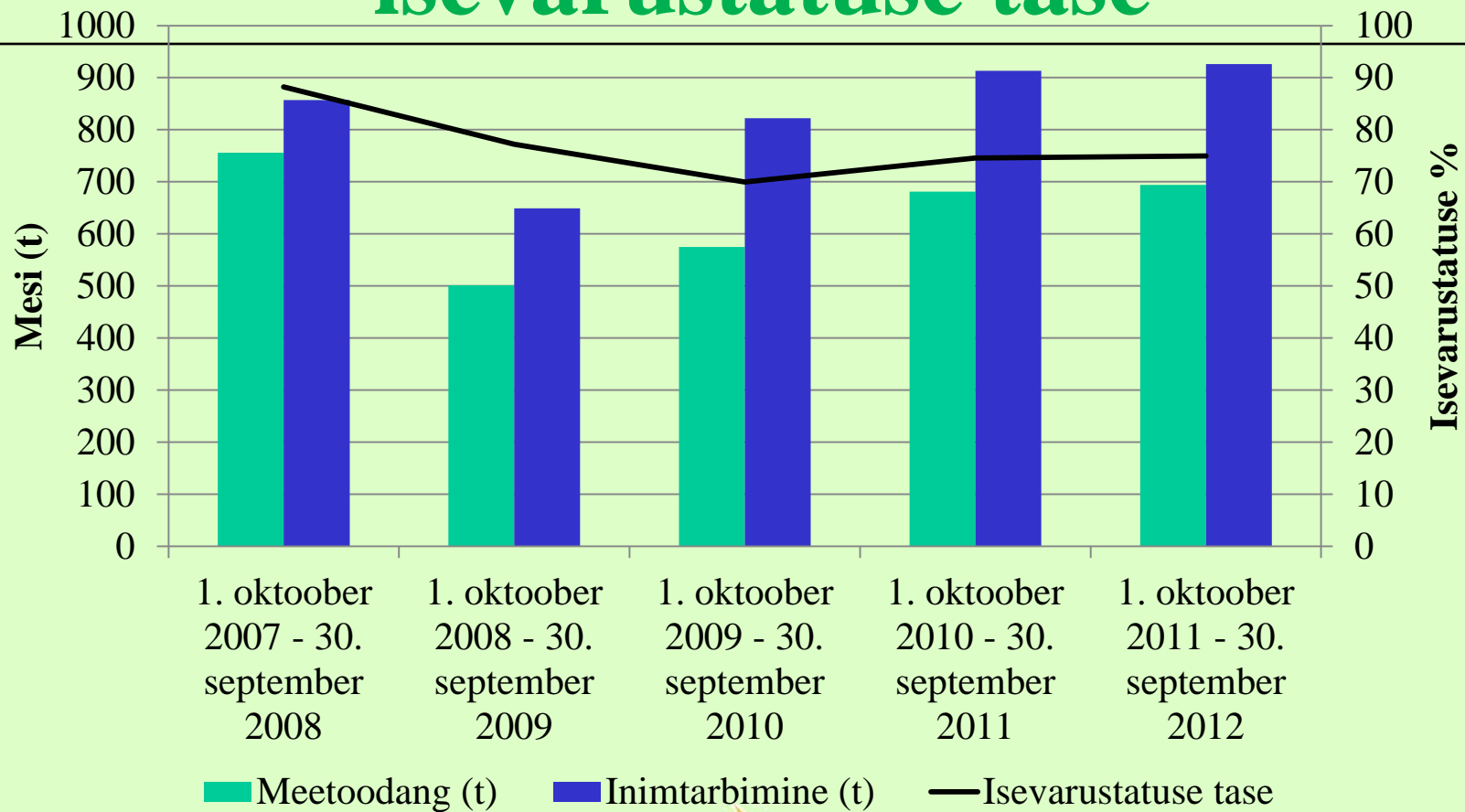
Põllumajandus

ministeerium

Allikas: Statistikaamet

Meetoodang ja tarbimine ning isevarustatuse tase

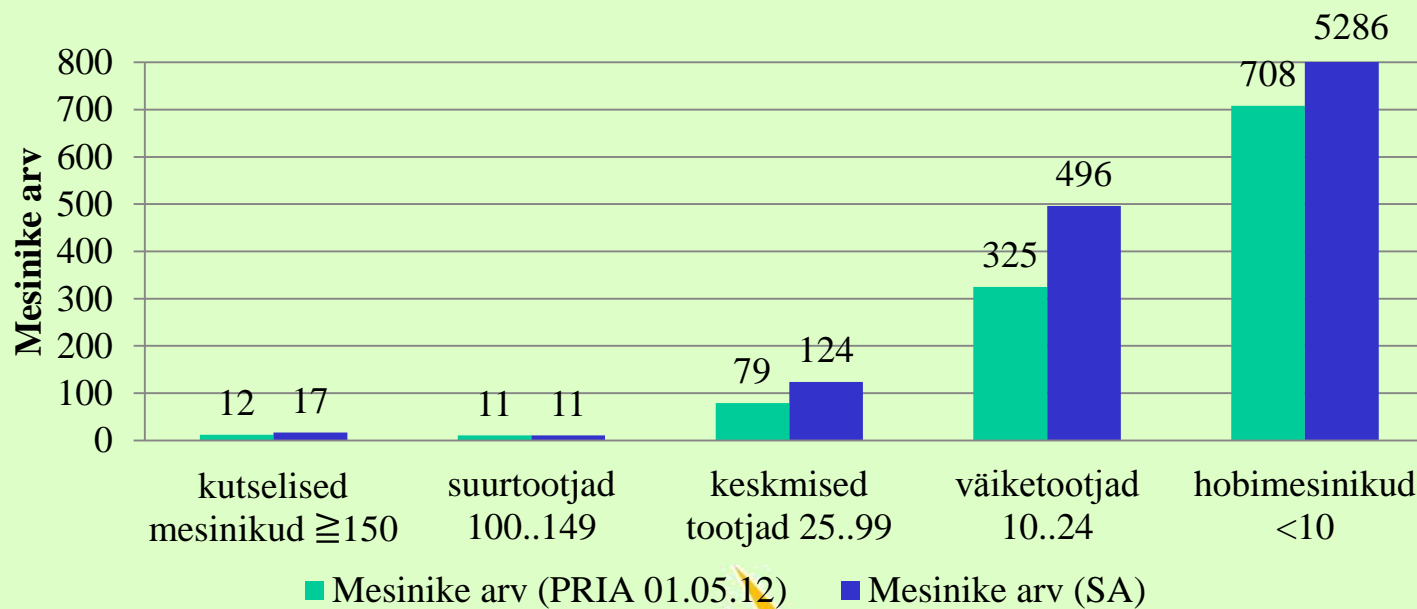
Allikas: Statistikaamet

Põllumajandus ministerium

Mesinike arv Eestis 2012.aastal

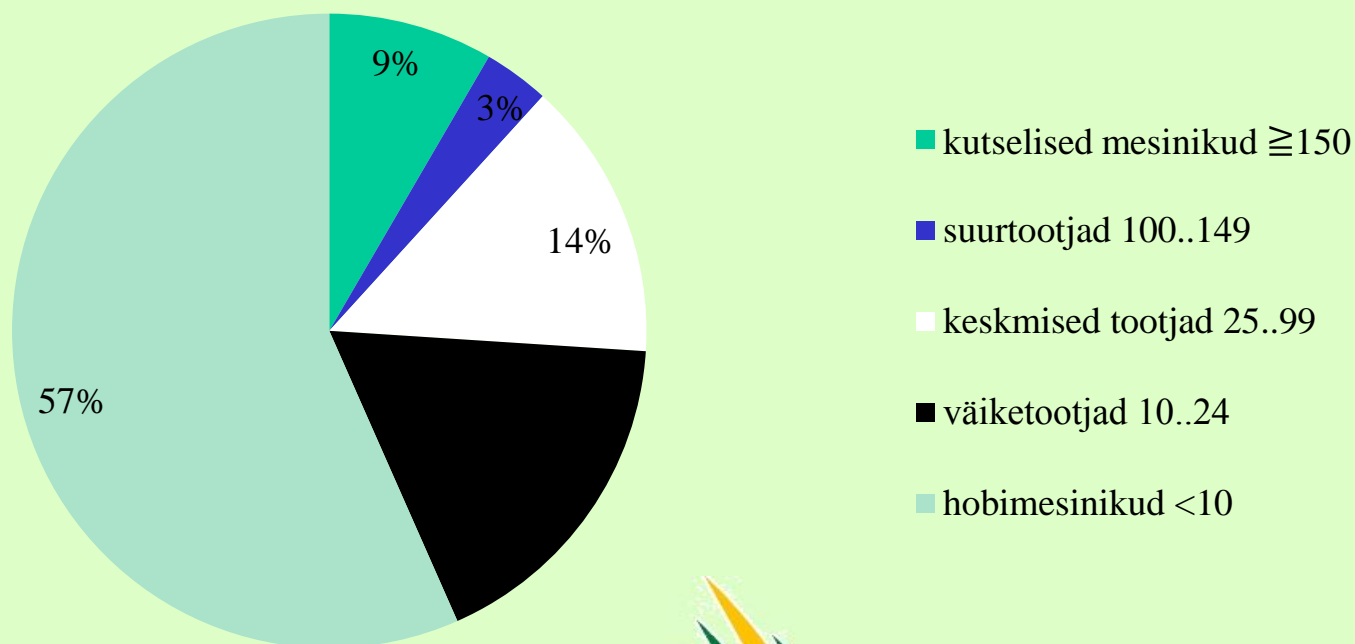
Mesilasperede arv	Mesinike arv (PRIA 01.05.12)	Mesinike arv (SA)
kutselised mesinikud ≥ 150	12	17
suurtootjad 100..149	11	11
keskmised tootjad 25..99	79	124
väiketootjad 10..24	325	496
hobimesinikud <10	708	5286
Kokku	1135	5934

Mesinike arv SA ja PRIA andmetel

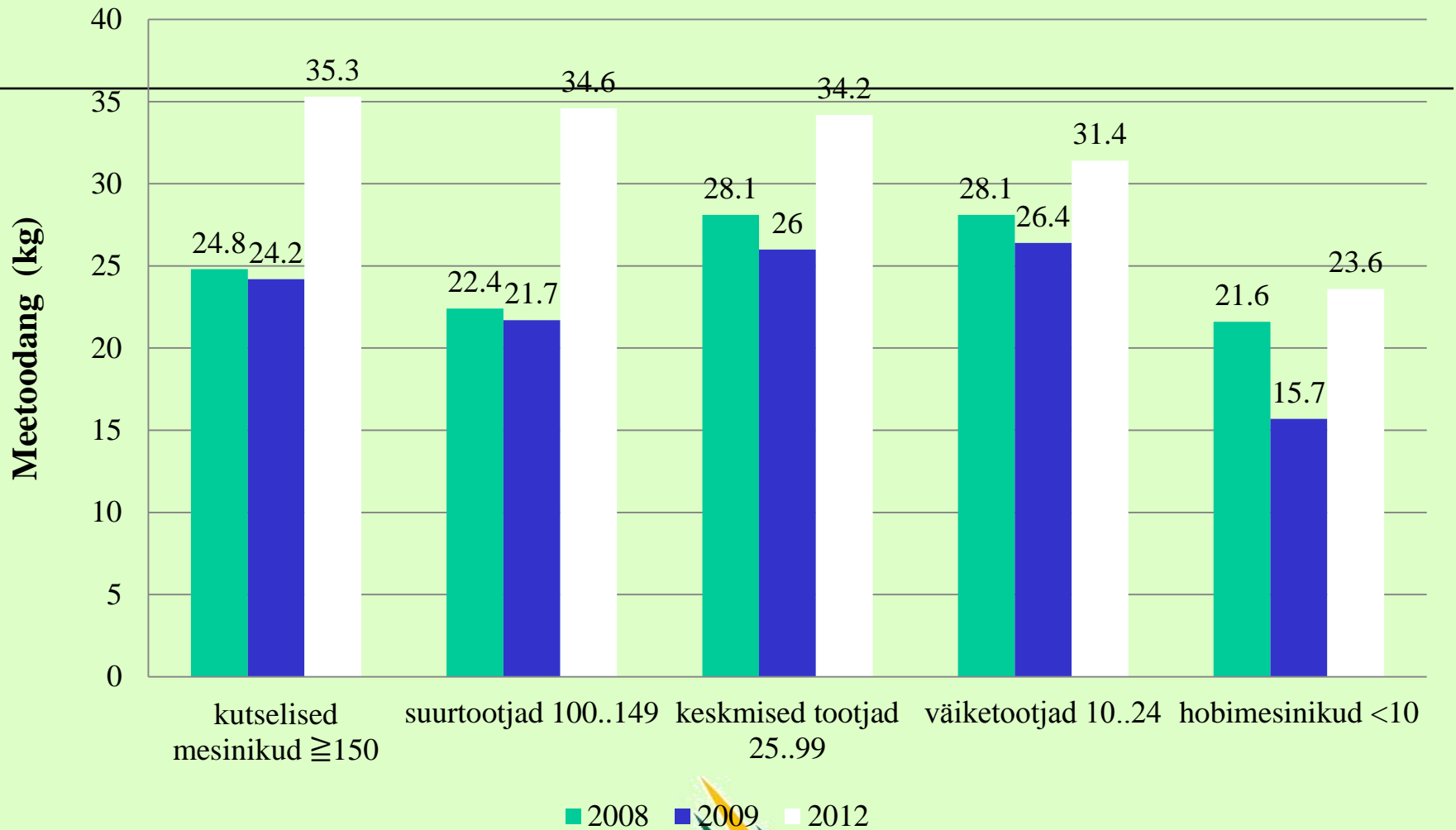

Mesilasperede arv Eestis 2012. aastal

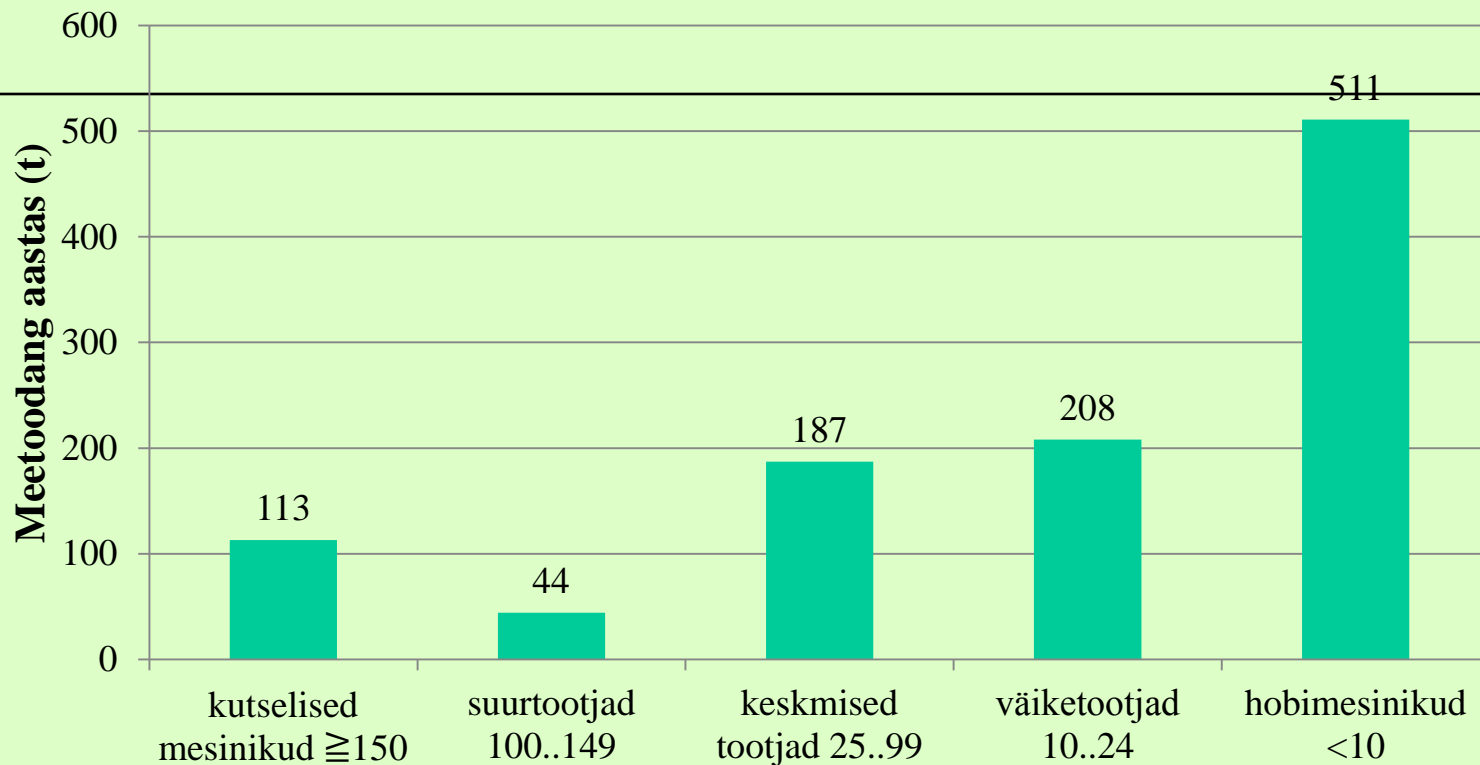
Mesilasperede arv	Mesilasperesid
kutselised mesinikud ≥ 150	3 208
suurtootjad 100..149	1 282
keskmised tootjad 25..99	5 456
väiketootjad 10..24	6 634
hobimesinikud < 10	21 638
Kokku	38 218

Meetoodang mesilaspere kohta (kg)

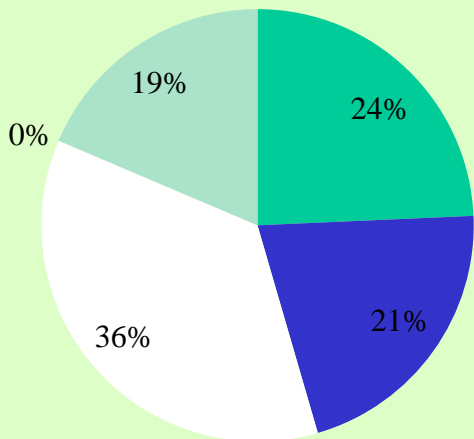

Meetoodang aastal 2012

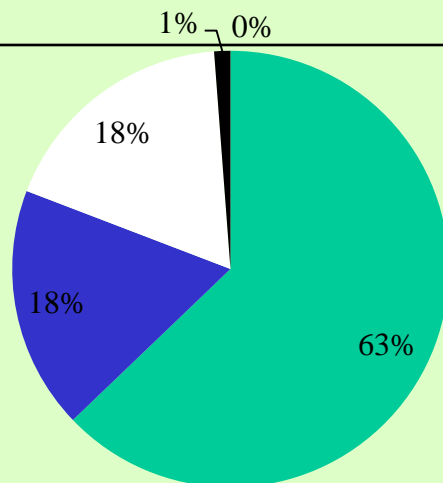

Mesinike meemüügi jagunemine 2012. aastal

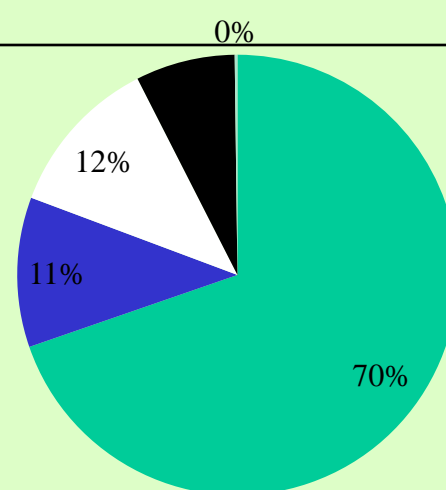
Kutselised mesinikud (≥ 150 mesilasperet)

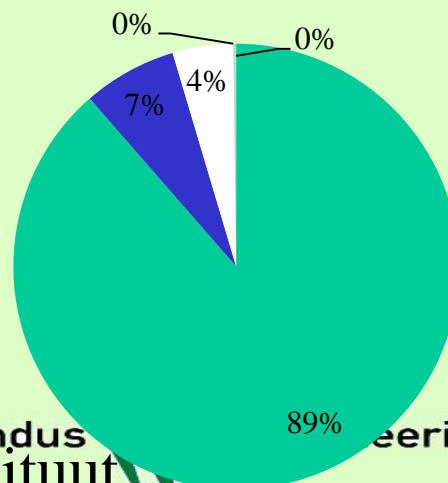
Suurtootjad (100..149 peret)

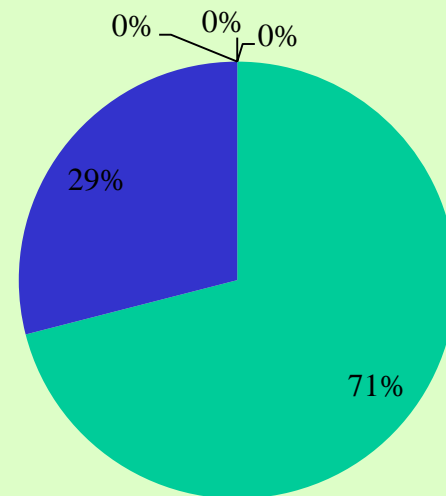
Keskised tootjad (25..99 peret)

Väiketootjad (10..24 peret)

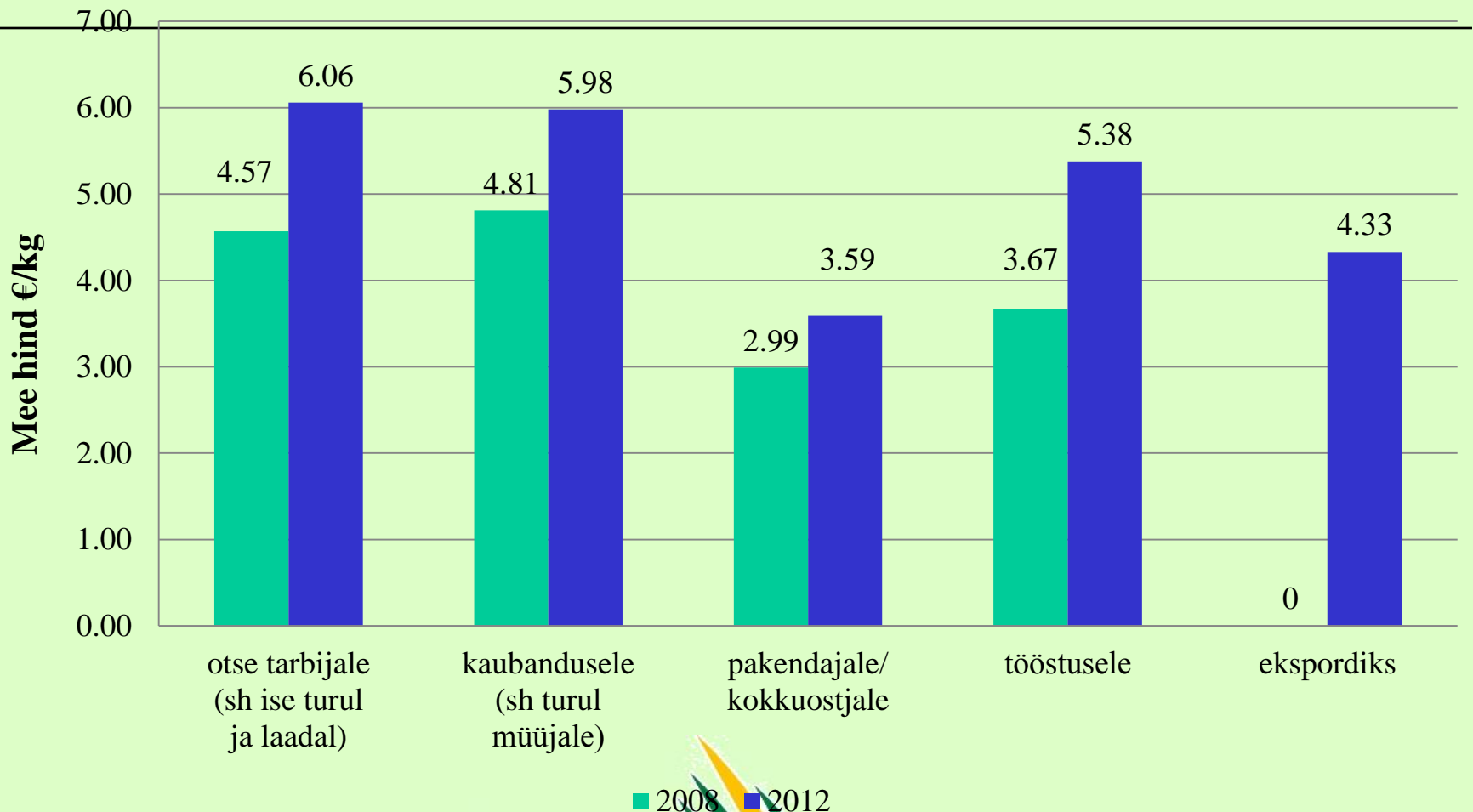
Hobimesinikud (<10 peret)

- otse tarbijale (sh ise turul ja laadal)
- kaubandusele (sh turul müüjale)
- pakendajale/kokkuostjale
- tööstusele
- eksportiks

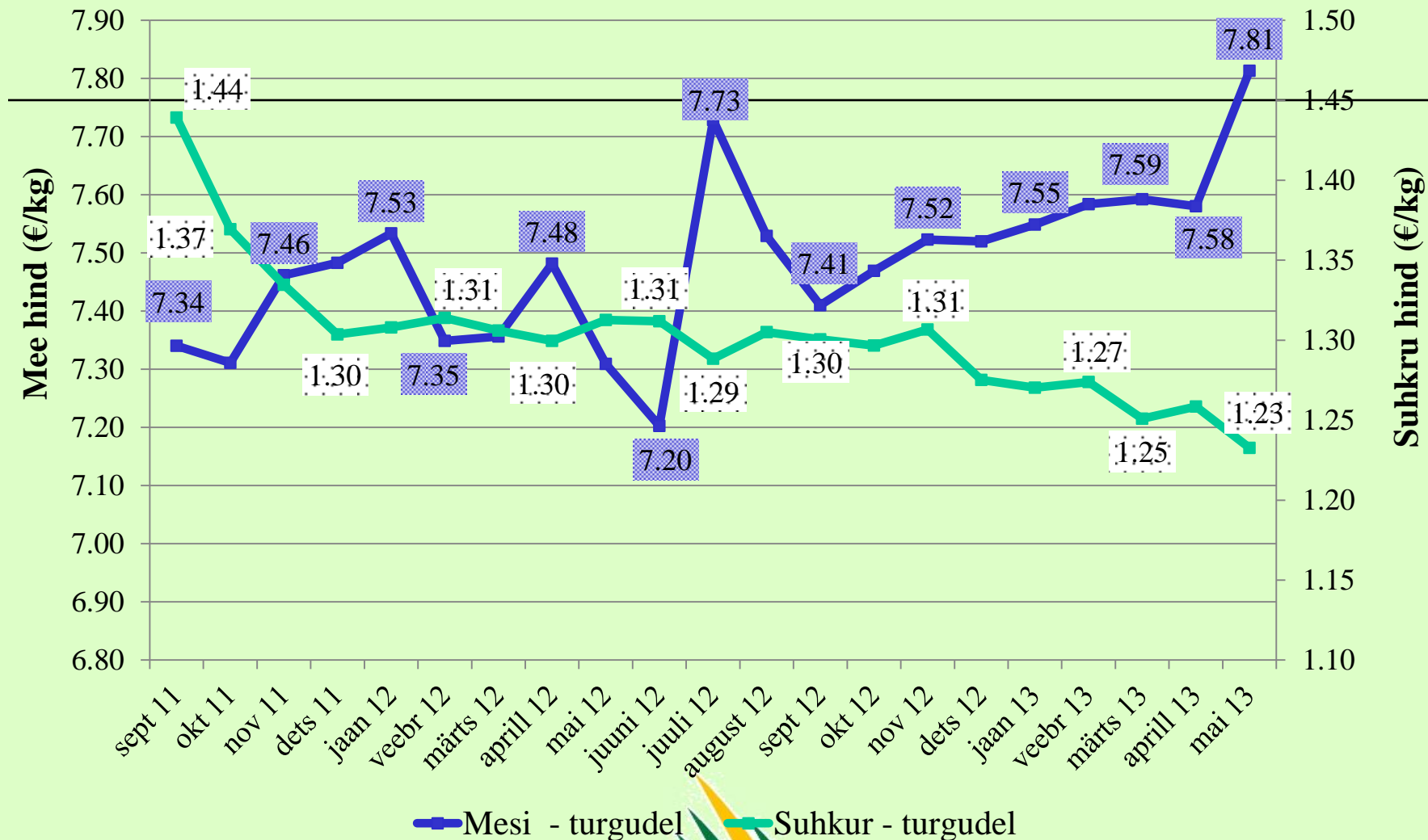
Mesinike keskmine meemüügi hind aastatel 2008 ja 2012 (€/kg ilma km-ta)

Allikas: Eesti Konjunkturiinstituut

Põllumajandus- ja toiduainde ministerium

Mee ja suhkru hind turul

— Mesi - turgudel

— Suhkur - turgudel

Põllumajandus

ministeerium

Allikas: TNS Emor

Kokkuvõttes

- Sööme Eesti mett
- Ostame mee vahetult tootjatelt
- Eesti mesi on kvaliteetne
- Suhtumine mesindusse on positiivne
- Mesindusel on arenguperspektiivi

Mesindus ja põllukultuuride kasvatamine

Mesindus ja põllukultuuride kasvatamine

- Taimekaitsevahendite kasutamine
- Neonikotinoidide kasutamise piiramine ja keelamine
- Mesinike ja põllumeeste koostöö
- Rohumaade niitmine

UUS MESINDUSPROGRAMM

Mesindusprogramm (1)

- Euroopa Liidus alustati mesindusprogrammiga 1997. aastal.
- Mesindusprogrammi EK-le esitamine on LR-le vabatahtlik
- Mesindusprogrammi esitamise eelduseks on statistilised andmed ning sektori struktuuri uuring, mis hõlmab tootmist, turustamist ja hinnakujundust
- EL kaasfinantseerimise osa on 50% programmi kuludest
- Mesindusprogrammide EL poolne rahastamine sõltub iga liikmesriigi osast ühenduse EL mesilasperede koguarvust
- Eestis rakendati mesindusprogrammi esimest korda 2004.a (EL-ga liitudes)
- 31. augustil 2013 lõppeb Eestis 3. programmiperiood

Mesindusprogramm (2)

Mesindusprogramm võib hõlmata alljärgnevat meetmeid:

- tehniline abi mesinikele ja mesinike rühmitustele;
- varroatoositõrje;
- mesilaste rändpidamine;
- meetmed mee füüsikalise-keemilise analüüsi tegevate laborite toetamiseks;
- toetusmeetmed mesilasperede arvu suurendamiseks;
- koostöö asutustega, kes on spetsialiseerunud mesindust ja mesindustooteid käsitlevate rakendusürituste programmide täitmisele.

Mesindusprogramm (3)

- **2004-2007 mesindusprogramm** sisaldas meetmeid **A** (tehniline abi mesinikele ja mesinike rühmitustele), **B** (varroatoositõrje), **D** (meetmed mee füüsikalisi-keemilisi analüüse tegevate laborite toetamiseks)

2004-2007	A	B	D	Kokku
Väljamakstud summad, €	267 720	45 181	47 459	360 359

- **2008-2010 mesindusprogramm** sisaldas meetmeid **A**, **B**, **D** ja lisandus **E**(toetusmeetmed mesilasperede arvu suurendamiseks)

2007-2010	A	B	D	E	Kokku
Väljamakstud summad, €	257 629	22 015	66 253	26 297	372 194

- **2010-2013 mesindusprogramm** sisaldab meetmeid **A**, **B**, **D**, **E**

2010-2012	A	B	D	E	Kokku
Väljamakstud summad, €	135 375	3 962	21 014	34 213	194 564

Mesindusprogramm (4)

- ~~01. septembrist 2013.a~~ rakendub uus 3 aastane mesindusprogrammi periood EL-s.
- Eesti esitas oma mesindusprogrammi 15. aprillil 2013.a EK-le heakskiitmiseks.
- *Planeeritavad meetmed:*
  - ✓ **A** (tehniline abi mesinikele ja mesinike rühmitustele),
  - ✓ **B** (varroatoositõrje),
  - ✓ **D** (meetmed mee füüsikalisi-keemilisi analüüse tegevate laborite toetamiseks),
  - ✓ **E** (toetusmeetmed mesilasperede arvu suurendamiseks)
- **18 juulil 2013.a** hääletati määruse 917/2004 muudatust, millega määrati Eesti mesilasperede arvuks 41 400, seega mesindusprogrammi rahaline maht saab suure tõenäosusega olema **496800 €**
- Hiljemalt augusti esimeses pooles teeb EK otsuse mesindusprogrammi heakskiitmise ja rahastamise kohta.

Maaelu arengukava 2007-2013

Tabel. Mesindusega seotud taotlused ja mesinike poolt esitatud taotlused (seisuga 25.06.2013)

Meede	Taotlemine			Määramine			Väljamaksed
	Taotluste arv	Taotletud summa	Abikölblik maksumus	Taotluste arv	Määratud summa	Abikölblik maksumus	
Meede 1.1	20	70 896	70 896	13	20 562	20 513	13 973
Meede 1.2	69	2 502 663	3 286 687	32	1 213 120	1 378 766	1 213 120
Meede 1.3.1	40	39 049	52 092	39	37 789	50 412	36 510
Meede 1.3.2	1	346	432	1	346	432	346
Meede 1.4.1	103	2 320 585	4 348 704	82	1 874 950	3 531 444	999 705
Meede 1.4.2	1	72 024	120 039	0	0	0	0
Meede 1.4.3	2	529 627	946 996	1	26 599	44 332	19 200
Meede 1.7.1	1	56 731	70 914	0	0	0	0
Meede 3.1.1	3	277 178	554 356	3	277 178	554 356	0
Meede 3.1.2	2	82 037	164 074	1	78 747	157 493	0
Meede 3.2	5	118 556	153 725	3	48 521	54 045	48 502
LEADER projektid	25	130 063	236 878	21	116 540	213 917	54 280
Kokku	272	6 199 755	10 005 794	196	3 694 351	6 005 711	2 385 637

Allikas: PRIA

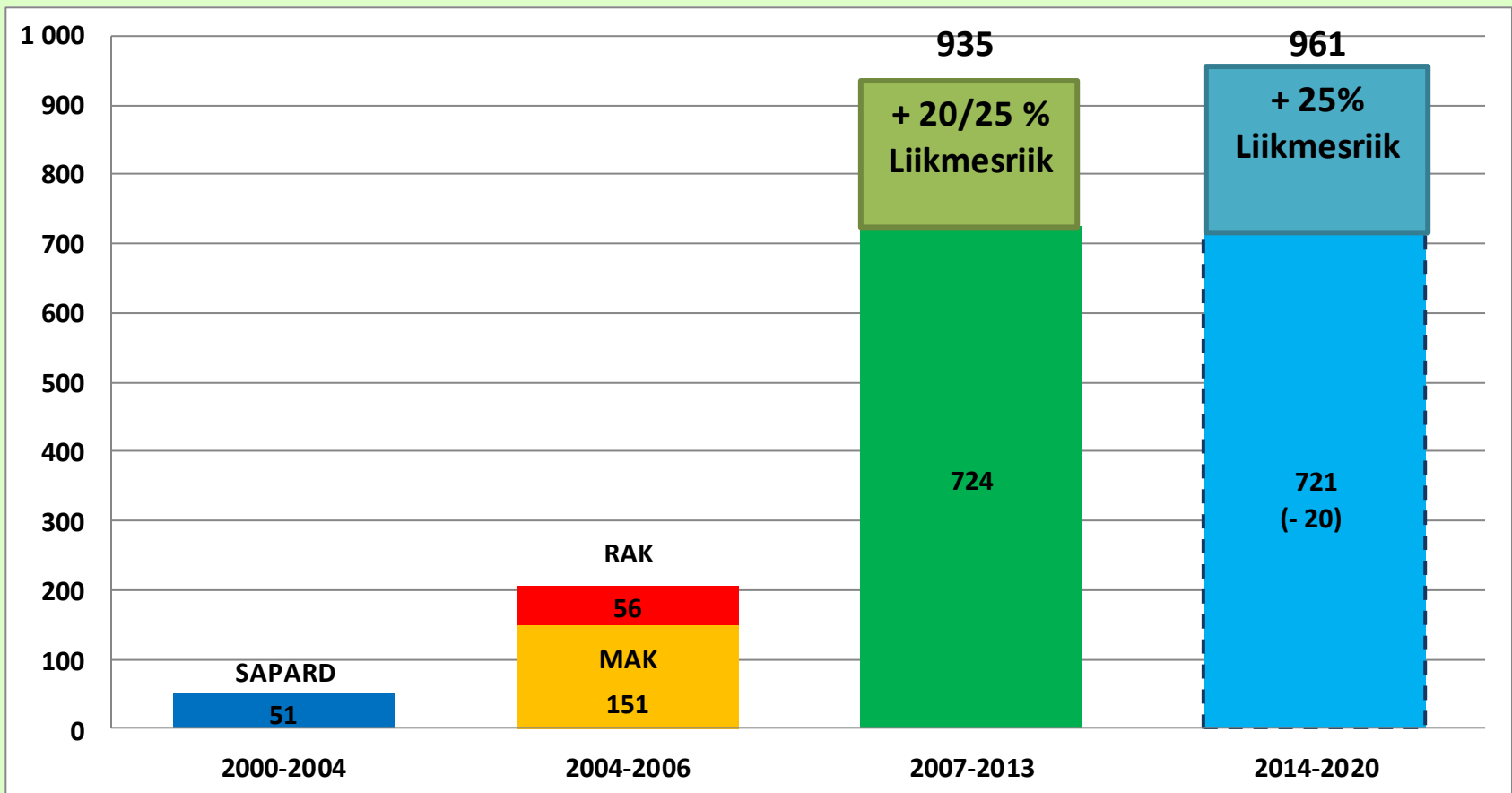
Maaelu arengukava 2014-2020

Vahendite jaotuse põhimõtted

- Vähemalt 30% keskkonna ja kliimaga seotud tegevusteks
- Vähemalt 5% Leader-lähenemisele
- Kuni 4% tehniliseks abiks
- Tulemusreserv 7%

2014-2020: võimalik rahastamine

MAK 2014-2020 meetmed

- Teadmussiire ja teave
- Nõuandeteenuste toetamine
- Kvaliteedikavades osalemine ja kvaliteedikavade raames toodetud toodete promotsioon
- Investeeringud põllumajandusettevõtte tulemuslikkuse parandamiseks
- Investeeringud põllumajandustoodete töötlemiseks ja turustamiseks
- Põllu- ja metsamajanduse taristu arendamine ja hoid
- Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine
- Investeeringud majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas mittepõllumajandusliku tegevuse suunas
- Metsa majandusliku ja ökoloogilise elujõulisuse parandamine
- Metsandussaaduste töötlemine ja turustamine
- Tootjarühmade loomine
- Põllumajandusliku keskkonnatoetuse (PKT) põhitoetus
- Piirkondlik mullakaitse toetus
- Keskkonnasõbraliku aianduse toetus
- Kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus
- Ohustatud tõugu looma pidamise
- Poolloodusliku koosluse hooldamise toetus
- Mahepõllumajandus
- Natura 2000 toetus põllumajandusmaale
- Natura 2000 toetus erametsamaale
- Loomade heaolu toetus
- Koostöö
- LEADER kohalikuks arenguks

Meede	Eelarve 2007-2013	2014-2020 ettepanek
Teadmusiire ja teave	3 666 012	4 700 000
Nõuandeteenuste toetamine	4 567 569	6 600 000
Kvaliteedikavades osalemine ja kvaliteedikavade raames toodetud toodete promotsioon	0	1 000 000
Investeeringud põllumajandusettevõtte tulemuslikkuse parandamiseks	191 050 202	160 000 000
Investeeringud põllumajandustoodete töötlemiseks ja turustamiseks	45 490 319	75 000 000
Põllu- ja metsmajanduse taristu arendamine ja hoid	48 232 333	55 000 000
Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine	22 565 835	25 000 000
Investeeringud majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas mittepõllumajandusliku tegevuse suunas	76 351 540	45 000 000
Metsa majandusliku ja ökoloogilise elujõulisuse parandamine	14 248 000	10 000 000
Metsandussaaduste töötlemine ja turustamine	6 426 000	6 500 000
Tootjarühmade loomine	4 481 619	6 000 000
Ebasoodsamate piirkondade toetus	53 513 654	–
Natura 2000 toetus põllumajandusmaale	8 652 796	7 000 000
Natura 2000 toetus erametsamaale	25 439 272	28 000 000
Põllumajanduslik keskkonnatoetus	210 886 973	176 427 000
- Sh Keskkonnasõbraliku majandamise toetus	105 198 573	120 000 000
- Sh Mahepõllumajandusliku tootmise toetus	55 794 869	
- Sh Ohustatud tõugu looma pidamise toetus	3 495 967	7 466 000
- Sh Kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus	894 763	583 000
- Sh Poolloodusliku koosluse hooldamise toetus	26 798 154	31 500 000
- Sh Piirkondlik mullakaitse toetus	–	13 000 000
- Sh Keskkonnasõbraliku aianduse toetus	–	3 878 000
Mahepõllumajandus	–	85 000 000
Loomade heaolu toetus	21 724 033	11 733 000
Vähetootlikud investeeringud (kiviaed)	3 962 523	–
Kaitsemetsa rajamise toetus (ei rakendatud)	4 281 093	–
Koostöö (T&A, lühike tarneahel, EIP, klastrid)	6 499 074	25 000 000
Külade uuendamine ja arendamine	53 958 605	–
Kogukonna juhitud kohalik areng – LEADER	85 759 063	93 600 000
Tehniline abi	38 115 139	37 440 000
Ületulevad kohustused	18 700 000	12 000 000
Finantsinstrument	–	65 000 000
ÜPP I samba toetuse vähenemise kompensatsioon	–	19 000 000
Kokku	935 350 513	936 000 000

OTSETOETUSED

Ümberjaotav toetus

- **Liikmesriik võib otsustada maksta ümberjaotavat toetust, kasutades selleks kuni 30% otsetoetuste kogusummast**
- **Toetust makstakse kuni 30 hektarile või kuni liikmesriigi keskmise majapidamise maakasutuse hektarite arvuni (Eesti jaoks 39 ha)**
- **Toetust makstakse toetusõiguslike hektarite alusel, kuni 65 % kõrgema hektarimäärana**

Rohestamine

Toetust saavad põllumajandustootjad peavad järgima oma toetusõiguslikel hektaritel kliimat ja keskkonda säästvaid põllumajanduslikke tootmisviise, milleks on:

- põllumajanduskultuuride mitmekesistamine
- püsirohumaa säilitamine
- ökoloogilise kasutuseesmärgiga ala

Põllukultuuride mitmekesistamine

- Kohustus hakkab kehtima kui põllumaa suurus on üle 10 ha
- Põllumaal suurusega 10-30 ha peab kasvatama vähemalt kahte erinevat kultuuri, peamise kultuuri kasvupindala ei tohi olla enam kui 75 %
- Põllumaal üle 30 ha peab kasvatama kolme erinevat kultuuri, kusjuures peamise kultuuri kasvupindala ei tohi olla enam kui 75% (kaks peamist mitte üle 95%).
- Maksimaalmäärad ei kehti juhul, kui peamiseks kultuuriks on rohttaimed või kesa ja see moodustab enam kui 75%.
- Põllukultuuri definitsioon perekonna tasemel (v.a. suvi- ja taliviljad, ja perekonnad: *Brassicaceae*, *Solanaceae*, *Genus Triticum*, *Cucurbitaceae*)

Püsirohuma saäilitamise kohustus

- **Senine kohustus LR tasemel kehtib jätkuvalt kuni 2015.aastal**
- **Tootja referents 2014. a põllumajandusmaa deklareerimise alusel**
- **Uue kohustuse aluseks on 2012.a. taotlusel näidatud püsirohuma + 2015.a. lisanduv, kui maakasutus suureneb**

Lisaks, eesmärgiga saavutada elupaikade ja linnudirektiivi eesmäärke, määratlevad liikmesriigid looduslikult väärtuslikud püsirohumaad, mida ei tohi üles künda ja kasutusotstarvet muuta.

Ökoloogilise kasutuseesmärgiga ala

- **Kohustus kehtib** kui kasutatava põllumajandusmaa (va püsirohuma) suurus on üle 15 ha
- **Ala suurus 2015.a on 5%** toetusõigusliku põllumaa hektarite arvust; peale Komisjoni esitatud mõjuanalüüsi alates 2018.a. 7%

Ökoloogilise kasutuseesmärgiga alana arvestatakse:

- **kesa;**
- **maastikuobjektid** (*k.a. toetusõigusliku põllumaa piiril asuvad*);
- **puhverribad, kus ei kasutata väetisi ja taimekaitsevahendeid, sealhulgas püsirohumaaribad, kus võib karjatada või niita;**

...alade loetelu *jätk*

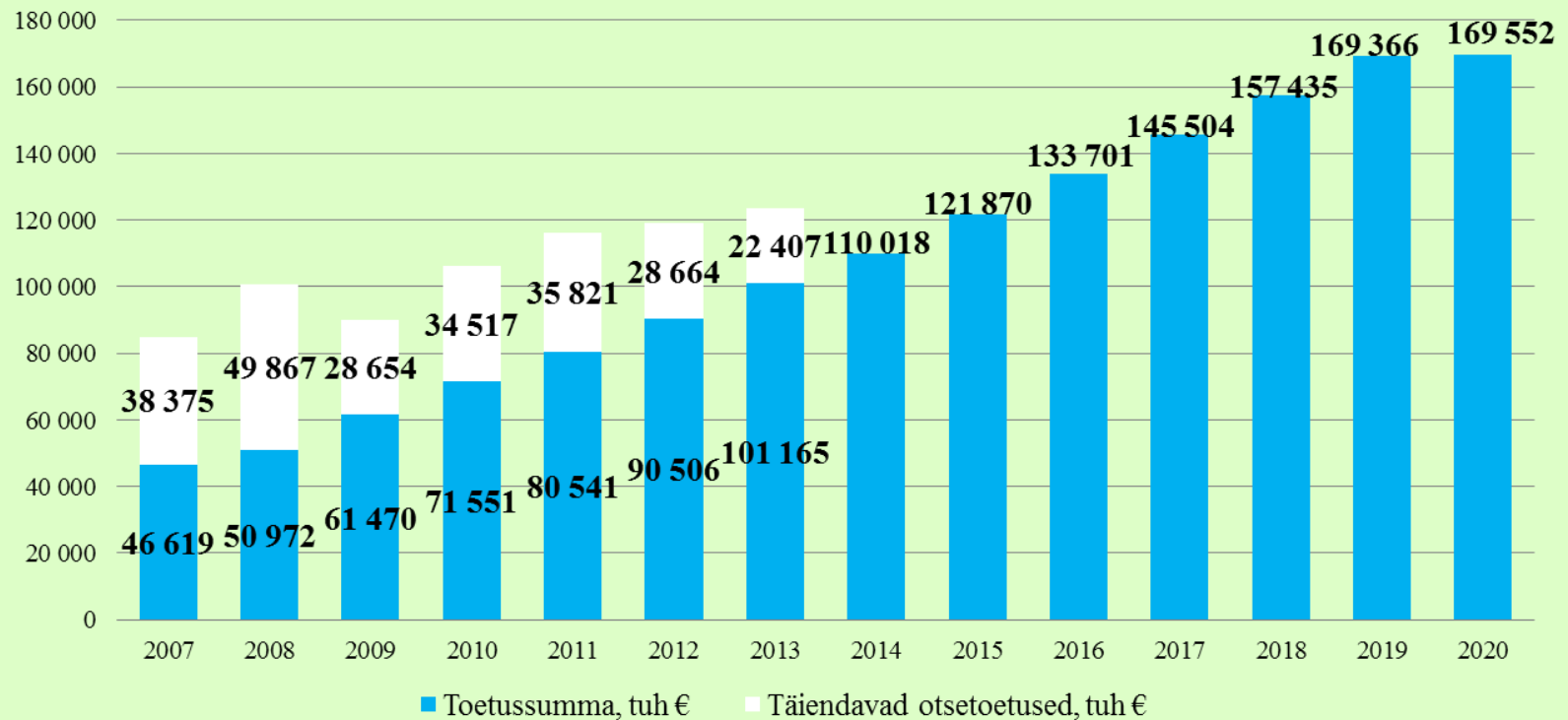
- metsaservas asuvad toetusõigusliku põllumaa ribad;
- võrdväärsete keskkonnatoetuste kohustustega alad;
- kiirekasvulise madalmetsa kasvualad (väetisi kasutamata),
- metsastatud põllumajandusmaa;
- püüdekultuuride ja talvise taimkatte alad;
- lämmastikku siduvate kultuuride kasvualad

Lisandub maatriks, mis väärtustab erinevaid elemente teatud koefitsientidega, sõltuvalt nn keskkonnakasust

Liikmesriik võib rakendada teisi alasid Komisjoni eelneval heakskiidul

Otsetoetuste toetussummad, Eesti

Täna!
